

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา การเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน ของสำนักงานประชาสัมพันธ์ สายงานบริการ การประสานครหลวง ที่ได้กล่าวมาข้างต้นได้ใช้แนวคิดทางจิตทฤษฎี ดังนี้

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 แนวคิดต้นทุนค่าเสียโอกาส

ต้นทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายใดๆ ที่เกิดจากการให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ ของสำนักงานประชาสัมพันธ์ได้จ่ายออกไปให้บุคคลอื่น เพื่อเป็นค่าตอบแทนจากการใช้ปัจจัยต่างๆ นั้น เราเรียกค่าใช้จ่ายส่วนนี้ว่า ต้นทุนชัดแจ้ง (Explicit cost) ซึ่งการคิดต้นทุนทางบัญชี (Accounting cost) จะคิดเฉพาะต้นทุนชัดแจ้งอันเป็นต้นทุนที่สำนักงานประชาสัมพันธ์ได้จ่ายออกไปจริงๆ เท่านั้น แต่ในทางเศรษฐศาสตร์นอกจากจะคิดต้นทุนชัดแจ้งแล้ว ยังจะต้องรวมเอาต้นทุนอื่นๆ ที่สำนักงานประชาสัมพันธ์ไม่ได้จ่ายออกไปจริงๆ ด้วย ได้แก่ ต้นทุนจากการใช้ทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นของสำนักงานประชาสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็น ที่ดิน อาคารสำนักงาน หรือแม้แต่เงินทุนของสำนักงานประชาสัมพันธ์ ทั้งนี้เพราะการนำเอาทรัพยากรเหล่านี้มาใช้ในการให้บริการแก่ผู้ใช้น้ำ ย่อมทำให้ทรัพยากรนั้นเสียโอกาสที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ดังนั้นจึงต้องประเมินขึ้นสำหรับค่าเสียโอกาสของทรัพยากรเหล่านั้นด้วย ต้นทุนส่วนที่ไม่ได้จ่ายจริงแต่ต้องประเมินขึ้นนี้เรียกว่า ต้นทุนแอบแฝง (Implicit cost) ดังนั้นการคิดต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ จึงต้องคิดทั้งต้นทุนชัดแจ้ง และ ต้นทุนแอบแฝง นั่นคือ ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity cost) ซึ่งหมายถึง มูลค่าสูงสุดของทรัพยากรที่สามารถจะนำไปใช้ในกิจกรรมทางเลือกอื่นที่ดีที่สุด

2.1.2 แนวคิดทางกำไร

กำไรเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานขององค์กร ผู้ประกอบการต่างมุ่งหวังที่จะแสวงหากำไร เพื่อเป็นผลตอบแทนในการจัดสรรทรัพยากรในผลิตสินค้าและบริการ กำไรมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมของสำนักงานประชาสัมพันธ์ สาขางานบริการ การประสานครหลวง เช่นกัน เนื่องจากทำให้สามารถมีเงินลงทุนให้บริการที่มีคุณภาพแก่สังคมเพิ่มขึ้น เกิดการบริการด้านอื่นๆ มากมาย ส่งผลต่อสวัสดิการสังคม (Social welfare) ดีขึ้น

กำไร หมายถึง ส่วนของรายรับที่สูงกว่าต้นทุน ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานของสำนักงานประชาสัมพันธ์ เป็นผลตอบแทนที่คาดหวังว่าจะได้รับจากการใช้ทรัพยากร แนวคิดทางกำไรยังมีความแตกต่างกันระหว่างกำไรทางบัญชี (Accounting profit) และกำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economics profit)

กำไรทางบัญชี (Accounting profit) คือ รายรับรวมหักด้วยต้นทุนรวมทางบัญชี ซึ่งต้นทุนรวมทางบัญชี หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดที่มีการจ่ายออกไปจริงหรือเป็นต้นทุนที่มองเห็น เช่น ค่าจ้างพนักงาน สวัสดิการ ค่าวัสดุอุปกรณ์ต่อประชาสัมพันธ์ ค่าใช้จ่ายต่อใหม่และขยายเขต ค่าใช้จ่ายในการซ่อมต่อ และค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น สามารถเขียนสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{กำไรทางบัญชี} = \text{รายรับ} - \text{ต้นทุนที่มีการจ่ายออกไปจริง}$$

กำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economics profit) คือ รายรับรวมหักด้วยต้นทุนรวมทางเศรษฐศาสตร์ โดยต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย ต้นทุนที่มีการจ่ายออกไปจริงหรือต้นทุนซัดแจ้ง และต้นทุนที่ไม่ได้จ่ายออกไปจริงหรือต้นทุนแอบแฝง ในทางเศรษฐศาสตร์ การคำนวณค่าใช้จ่ายให้กับทรัพยากรที่ถูกใช้ไป แต่ไม่ได้มีการจ่ายเงินออกไปจริงโดยอาศัยหลักต้นทุนค่าเสียโอกาส เป็นต้น สามารถเขียนสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{กำไรทางเศรษฐศาสตร์} = \text{รายรับ} - (\text{ต้นทุนที่มีการจ่ายออกไปจริง} + \text{ต้นทุนแอบแฝง})$$

แม้ว่าการวิเคราะห์ทางทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มีข้อสมมติฐานว่า องค์กรธุรกิจมีวัตถุประสงค์หลักคือ การแสวงหากำไรสูงสุด แต่ในสภาพการณ์ที่เป็นจริง การประสานครหลวงมีวัตถุประสงค์ต้องการกำไรสูงสุด ขณะเดียวกัน การดำเนินงานยังให้ความสำคัญเชิงสังคม และตอบสนองนโยบายของรัฐ

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจงานวิจัยทางเศรษฐศาสตร์ ที่ผ่านมาพบงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพในการผลิต โดยแบ่งเป็น

การประมาณค่าความยืดหยุ่นของปัจจัยการผลิตต่อต้นทุนการผลิต

จาดรนต์ ยินดียม (2541) มีเป้าหมายที่จะศึกษาประสิทธิภาพทางการผลิต ของธนาคารกรุงไทยเปรียบเทียบกับธนาคารที่ไม่ได้ถือหุ้นโดยรัฐซึ่งที่นี่ ผู้ศึกษาเลือก 2 แห่ง ได้แก่ ธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ได้พยายามประมาณค่าความยืดหยุ่นของปัจจัยการผลิตต่อต้นทุนการผลิต ซึ่งเป็นค่าที่แสดงสัดส่วนของการเปลี่ยนแปลงต้นทุนการผลิตต่อสัดส่วนการเปลี่ยนแปลงของผลผลิต เพื่อเปรียบเทียบในผู้ประกอบการแต่ละราย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าธนาคารกสิกรไทย และธนาคารกรุงศรีอยุธยา ที่บริหารงานโดยเอกชน มีประสิทธิภาพมากกว่าธนาคารกรุงไทยที่บริหารงานโดยรัฐ เนื่องจาก ค่าความยืดหยุ่นของการผลิตต่อต้นทุนการผลิต (Scale Efficiency) ของธนาคารกรุงไทยสูงกว่าธนาคาร 2 แห่ง

ต้นทุนเฉลี่ย

พงศ์พิบูลย์ ศักดิ์อุดมขจร (2544) การศึกษาประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการโทรศัพท์ ระหว่างองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย และผู้ประกอบการภาคเอกชน ได้แก่ บริษัท เทเลคอมเอเชียจำกัด (มหาชน) และบริษัทไทยเทเลโฟนท์แอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่นจำกัด (มหาชน) ในการศึกษาได้เลือกใช้ค่าต้นทุนเฉลี่ยต่อปริมาณการให้บริการโทรศัพท์ เป็นเครื่องมือในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าต้นทุนเฉลี่ยต่อปริมาณการให้บริการโทรศัพท์ขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยจะต่ำกว่าผู้ประกอบการเอกชน ต่อเมื่อมีการให้บริการโทรศัพท์ในขนาด 4 ล้านหมายเลขขึ้นไป แต่ภายใต้ระดับการบริการขนาด 2.6 ล้านหมายเลข องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้อยกว่าผู้ประกอบการเอกชนทั้ง 2 ราย ที่ระดับการให้บริการเดียวกัน